

**ISPITNI
CENTAR
DRŽAVNO
TAKMIČENJE 2026.**

AUTOR/AUTORKA TESTA _____

RECENZENT/RECENZENTKINJA _____

PODGORICA, _____ **20** _____ **GODINE**

SREDNJA ŠKOLA, III i IV RAZRED

ISTORIJA

1. Dopuni rečenice tačnim odgovorima:

Razmjena stečenih znanja i iskustava moreplovaca koji su obavljali trgovinu na Sredozemlju i Atlantiku dovelo je do pojave većih, jačih i bržih brodova. Prvo se pojavila karavela, na osnovu koje su u državi **Portugaliji** (1) konstruisali novi tip broda nazvan **galeon** (2). Nakon otkrića američkog kontinenta **1492.** (3) godine, jedan od najvećih poduhvata izveo je portugalski moreplovac Fernando Magelan čija je ekspedicija, koja je počela 1519. godine a završena **1522.** (4) godine, oplovila svijet. Sledeći takav poduhvat izvršio je engleski moreplovac Frensis **Drejk** (5) ekspedicijom koja je počela 1577. godine a završena je **1580.** (6) godine.

(6 bodova)

2. Dopuni rečenice tačnim odgovorima:

Katedrala/Bazilika Sv. Petra u Rimu je najpoznatija sakralna građevina koja je izgrađena u stilu **renesanse** (1). Nalazi se u državi **Vatikan** (2).
Gradilo ju je nekoliko generacija poznatih arhitekata: projekat katedrale/bazilike je uradio **Donato Bramante** (3), kupolu je uradio **Mikelandelo Buonaroti** (4) i kolonadu u dvorištu je uradio **Đovani Lorenzo Bernini** (5).

(5 bodova)

3. Pročitaj tekst:

"...pristalice protestantizma nijesu prvi put govorili ružno u Parlmanentu protiv mene. I kada sam trebala da naslijedim presto od svoga brata koji je teško obolio i od posledica bolesti umro, bilo je, ne samo pojedinačnih glasova protiv mene. Više puta je rečeno da nijesam dostojna kći svog slavnog oca koji je imao hrabrosti da se suprotstavi papi i da stvori novu anglikansku crkvu, da sam u stvari prikrivena katolkinja, što ja nikad nijesam ni poricala niti sam krila da želim narod i državu vratiti pod okrilje rimokatoličke crkve. Moj brak sa španskim kraljem je od početka na meti kritika u Parlamentu i optužena sam da pod suprugovim uticajem zaoštavam odnose sa Francuskom. Moja vjerska uvjerenja su sada samo još jača, još više sam uvjerenja da su osuđeni protestanti opravdano pogubljeni i da je naš put spasenja jedino moguć u povratku staroj vjeri..."

Napomena: tekst je uglavnom izmišljen ali govori o događajima u Engleskoj za vrijeme kraljice Engleske i Irske poznatoj pod nadimkom „krvava“ jer se za kratko vrijeme svoje petogodišnje vladavine surovo obračunala sa protestantima.

Na praznim linijama upiši tačne odgovore.

- kako se zove kraljica iz teksta?
Meri/Marija ,
- kojoj dinastiji pripada?
Tjudor ,
- kako se zvao njen brat kojeg je naslijedila na prestolu?
Edvard VI ,
- kako se zvao njen otac tvorac protestantske/anglikanske crkve nakon raskida s papom?
Henri VIII ,
- kako se zvao njen muž, tada španski kralj?
Filip II ,
- koje godine je kraljica okončala život i vladavinu?
1558. g.

(6 bodova)

4. Dopuni rečenice tačnim odgovorima:

Austrijsko-turski rat koji je počeo 1593. godine a okončan je **1606.** (1) godine, najavio je postepeno slabljenje Turskog carstva u XVII vijeku. Mirovni ugovor koji je okončao rat sa Austrijom potpisan je za vrijeme vladavine sultana **Ahmeda I** (2).

Za vrijeme ovog rata došlo je i do lokalnih pobuna pravoslavnog stanovništva: pobuna Srba u Banatu **1594.** (3) godine i ustanak vojvode Grdana iz plemena Nikšića **1597.** (4) godine. Sledeći veliki rat koje je vodilo Tursko carstvo bio je Kandijski rat započet **1645.** (5) godine a okončan **1669.** (6) godine.

(6 bodova)

5. Dopuni rečenice tačnim odgovorima:

Najrazorniji vjerski rat na tlu Evrope vođen u XVII vijeku bio je Tridesetogodišnji rat. Sukobi u Svetom Rimskom Carstvu počeli su 1618. godine na teritoriji **Češke** (1). Nakon ove, prve faze rata, nazvane po teritoriji na kojoj su većinom vođene borbe, rat je prošao još kroz tri faze rata koje su dobile nazive po državama koje su ga započinjale sa susjednim državama i to: druga faza rata (1626-1629) pod nazivom **Danska** (2) faza rata; treća faza rata (1630-1635) pod nazivom **Švedska** (3) faza rata, i poslednja faza rata koja je i najmanje imala vjersku pozadinu (1635-1648) pod nazivom francusko-**španski** rat (4). Rat je okončan 1648. godine mirovnim ugovorom u **Vestfaliji** (5). Ovim ratom su, uz određene nove odredbe, potvrđene odredbe mirovnog ugovora potpisanog u **Augsburgu** (6) 1555. godine, kojim je propisano da vjeru određuju kneževi koji drže vlast nad određenom teritorijom.

(6 bodova)

6. Dopuni rečenice tačnim odgovorima:

Švedski vladar Karlo XII, koji je započeo svoju vladavinu 1697. godine a okončaće je **1718.** (1) godine, započeo je napadom na Rusiju **1700.** (2) godine rat poznat pod nazivom Sjeverni rat. Tada je Rusijom vladao car **Petar I** (3) Romanov. Tokom rata poslije početnih neuspjeha ruska vojska je odnijela odlučujuću pobjedu kod Poltave **1709.** (4) godine nakon koje je Karlo XII privremeno prebjegao na teritoriju **Turskog carstva** (5). Rat je okončan trijumfom Rusije mirom u Ništadu **1721.** (6) godine.

(6 bodova)

7. Dopuni rečenice tačnim odgovorima:

Na granici Crne Gore sa Turskom početkom XIX vijeka vladao je mir. Mitropolit Petar I potpisao je sporazum sa Turskom **1808.** (1) godine kojim je garantovana sloboda putovanja i trgovine. Period mira vladao je sve do 1820. godine kada pobunjena plemena u **Rovcima** (2) i **Morači** (3) ulaze u sukob sa vojskom bosanskog vezira. Uz pomoć koju je mitropolit Petar I uputio, opasnost je otklonjena pobjedom nad turskom vojskom i nakon toga ova dva plemena su ušla u sastav Crne Gore. Mitropolit Petar I okončao je život i vladavinu **1830.** (4) godine.

(4 boda)

8. Dopuni rečenice tačnim odgovorima:

Nakon što su sultan **Selim III** (1) i Porta fermanima iz 1793., 1794. i 1796. godine priznali Srbima samoupravu, slobodu vjersku i trgovačku u Beogradskom pašaluku nastupile su nekolike mirne godine. Međutim, Napoleonovi ratovi i izmijenjene političke i vojne prilike u Evropi primorali su Portu da **1799.** (2) godine vrati janjičare u Beogradski pašaluk što je drastično promijenilo prilike na štetu Srba. U takvim okolnostima došlo je do skupštine Srba u **Orašcu** (3) februara 1804. godine na kojoj je donijeta odluka o ustanku i vođstvu ustanika. Ustanici su u početku postigli velike vojne uspjehe pobjedama na Ivankovcu **1805.** (4) godine; Mišaru i Deligradu **1806.** (5) godine i oslobođenjem Beograda **1807.** (6) godine. Nakon ovih pobjeda dolazi do dvogodišnjeg zatišja u borbama.

(6 bodova)

9. Zaokruži tačan odgovor: koje godine se dogodila bitka kod Austerlica, između vojske Napoleona Bonaparte s jedne strane i ruske i austrijske vojske s druge strane?

- a) 1802. g.,
- b) 1803. g.,
- c) 1804. g,
- d) **1805. g.**

(1 bod)

10. Pročitaj tekst:

"Grci kucnuo je čas! Evropski narodi, koji su se borili za prava i slobodu odavno nas pozivaju da činimo što i oni, koji iako već slobodni, sve svoje moći koriste da povećaju svoju slobodu, a time i svoju sreću. Naša braća i prijatelji, svuda, u Srbiji, narod iz Sule i čitavog Epira, moji saborci iz Odeze, naoružani su i čekaju nas; pridružimo im se sa oduševljenjem! Otadžbina zove!..."

Napomena: tekst je dio *Manifesta* koji je sastavio i objavio grčki patriota, jedno vrijeme oficir ruske armije u Napoleonovim ratovima i jedan od osnivača tajnog revolucionarnog društva u Odesi (1814). Ustanak su podržale Rusija, Engleska i Francuska koje su i ratovale protiv Turskog carstva:

Na praznim linijama upiši tačne odgovore:

- a) koje godine je objavljen proglas nakon kojeg, iste godine, počinje ustanak u Grčkoj protiv Turskog carstva?
1821. g.,
- b) kako se preziva autor *Manifesta*, Aleksandar?
Ipsilanti,
- c) kako se zove car koji je vladao Rusijom u vrijeme kad počinje ustanak u Grčkoj?
Aleksandar I,
- d) kako se zove car koji je vladao Rusijom u vrijeme kada je od velikih sila priznata nezavisnost Grčke?
Nikola I,
- e) kako se zove tajno revolucionarno društvo osnovano u Odesi koje je od osnivanja imalo ulogu pokretača borbe za nacionalno oslobođenje?
heterija,
- f) iz koje njemačke države/kneževine je odlukom velikih sila postavljen za grčkog kralja 1832. godine Oto Vitelsbah?
Bavarske.

(6 bodova)

11. Poslije bitke na Grahovcu 1858. godine Crna Gora je potpisala sporazum sa Turskim carstvom o razgraničenju uz dobijanje teritorijalnog proširenja.

Dopuni tekst tačnim odgovorima: osim navedenih teritorija u zagradi, koje je još teritorije dobila Crna Gora (Tušina, dio Drobnjaka, dio Kuča, Gornje Lipovo, Gornji Vasojevići...).

- a) Grahovo,
- b) Rudine,
- c) Župa Nikšićka,
- d) Uskoci.

(4 boda)

12. Dopuni rečenice tačnim odgovorima:

Godine **1861.** (1) počeo je građanski rat u SAD. Odmah na početku rata 11 država Juga formiralo je Konfederaciju a **23** (2) države Sjevera formirale su Uniju. Snage Unije su ostvarile dvije odlučujuće pobjede **1863.** (3) godine kod Viksburga i Getisburga. Kraj rata i pobjeda Unije (Sjevera) dogodio se **1865.** (4) godine kada je, iste godine, u atentatu ubijen predsjednik Unije **Abraham Linkoln** (5). Ipak, njegovo ubistvo nije uticalo na dalje formiranje čvrste federacije američkih država. Ubijenog predsjednika naslijedio je novi predsjednik SAD **Endriju Džonson** (6).

(6 bodova)

13. Dopuni rečenice tačnim odgovorima:

Car Habsburškog carstva **Franc/Franjo Josif I** (1) je vladar koji je najduže vladao Habsburškim carstvom; započeo je svoju vladavinu 1848. godine i vladao je sve do svoje smrti **1916.** (2) godine. Car je prvo "Oktobarskom diplomom" donijetom **1860.** (3) godine uspostavio stare zemaljske sabore i federalizovao državu da bi odmah potom već **1861.** (4) godine "Februarskim patentom" vratio centralističko uređenje što je izazvalo nezadovoljstvo kod Mađara. Sa Mađarima je car potpisao Austro-ugarsku nagodbu **1867.** (5) godine, da bi Mađari sa Hrvatima sklopili Ugarsko-hrvatsku nagodbu **1868.** (6) godine kojom su regulisani unutrašnji odnosi u carstvu. Miješanje cara u pitanje njemačkog ujedinjenja dovelo je do rata sa Pruskom koja je u bici kod Sadove/Keningreca **1866.** (7) godine odnijela veliku pobjedu nakon čega je Habsburško carstvo odustalo od miješanja u proces njemačkog ujedinjenja.

(7 bodova)

14. Nakon Prvog balkanskog rata Crna Gora je značajno proširila svoju teritoriju. Na praznim linijama upiši koje je gradove crnogorska vojska tada oslobodila pored gradova u zagradi navedenih (Mojkovac, Bijelo Polje, Berane, Plav...).

- a) **Pljevlja** ,
- b) **Rožaje** ,
- c) **Gusinje** ,
- d) **Peć** ,
- e) **Đakovica**.

(5 bodova)

15. Dopuni rečenice tačnim odgovorima:

Kada je počeo Prvi svjetski rat Italija je proglasila neutralnost. Na tajnim pregovorima u gradu **Londonu** (1) sa predstavnicima sila Antante aprila **1915.** (2) godine Italija je za obećana teritorijalna proširenja na račun Austrougarskih teritorija raskinula savez sa Centralnim silama i ušla u rat na strani Antante. Težak poraz italijanske vojske u bici kod Kobarida/Kaporeta **1917.** (3) godine uslovio je da se italijanska vojska do kraja rata drži uglavnom defanzivno. Za vrijeme Prvog svjetskog rata Italijom je vladala dinastija **Savoja** (4).

(4 boda)

16. Na praznim linijama upiši nazive četiri važna dekreta koji je donio boljševički Sveruski kongres sovjeta na inicijativu Lenjina:

- a) dekret o **miru** ,
- b) dekret o **zemlji** ,
- c) dekret o **vlasti** ,
- d) dekret o **nacionalnostima** .

(4 boda)

17. Koje tri države čine savez poznat pod nazivom "Mala Antanta":

- a) **Čehoslovačka** ,
- b) **Kraljevina SHS/Jugoslavija** ,
- c) **Rumunija** .

(3 boda)

18. Dopuni rečenice tačnim odgovorima:

Krahom berze u Vol stritu u gradu **Njujorku** (1) počela je oktobra **1929.** (2) godine velika ekonomska kriza u SAD koja se ubrzo prelila i na ostatak svijeta. Izborom američkog predsjednika SAD **Frenklina Ruzvelta** (3) godine **1933.** (4) koji je donio novi ekonomski program obnove i razvoja poznat pod nazivom **Nju dil/Novi dogovor** (5) počeo je period oporavka privrede u SAD.

(5 bodova)

19. Dopuni rečenice tačnim odgovorima:

Prva saveznička konferencija "velike trojice" (Staljin, Ruzvelt, Čerčil) u Drugom svjetskom ratu održala se u gradu **Teheranu** (1) godine **1943.** (2). Druga saveznička konferencija "velike trojice" održala se u gradu **Jalti** (3) godine **1945.** (4).

(4 boda)

20. Zaokruži tačan odgovor: koje godine počinje sovjetsko-avganistanski rat?

- a) 1959. g.,
- b) 1969. g.,
- c) **1979. g.,**
- d) 1989. g.

(1 bod)

21. Zaokruži tačan odgovor: koje godine je potpisan mirovni ugovor u Dejtonu?

- a) 1994.,
- b) **1995.,**
- c) 1996.,
- d) 1997.

(1 bod)

22. Na praznim linijama iza rednog broja lijeve kolone upiši početno slovo ispred događaja iz desne kolone da dobiješ tačan hronološki niz osnivanja institucija i ostvarenih infrastrukturnih projekata u socijalističkom periodu razvoja Crne Gore:

1) d ,	a) završetak željezničke pruge Nikšić-Titograd,
2) a ,	b) osnivanje Radio Titograda,
3) b ,	c) osnivanje CANU,
4) c ,	d) osnivanje Više pedagoške škole,
5) e ,	e) završetak željezničke pruge Beograd-Bar.

(4 boda)

